

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Hieronymi Stridonensis, Sanctae Romanae Ecclesiae Presbyteri Cardinalis Epistolae In Tres Libros distributae

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Coloniae Agrippinae, 1674

IX. Ad matrem viduam, & filiam virginem. Retulit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37862

mnis pariter Galilæa cernetur. Et tunc comitan-
te Christo, cum per Silo & Bethel, & cætera loca,
in quibus Ecclesiæ quasi quædam victoriarum
Domini sunt erecta vexilla, ad nostram spelun-
cam redierimus, canemus jugiter, crebro flebi-
mus, indefinenter orabimus, & vulneratæ jaculo
Salvatoris, in commune dicemus: Inveni quem *Causa 3.*
quæsit anima mea: tenebo eum, & non dimit-
tam illum.

IX. Hieronymus ad matrem quandam viduam, &
filiam ejus virginem, que se à matre disjunxerat.
Epistola suasoria est, quæ filia cum matre in gratiam
redeat: simulque exhortatoria, de vitanda dome-
stica consuetudine eorum, à quibus pericu-
lum pudicitia vel fama time-
ri potest.

Retulit mihi quidam frater à Gallia, se habe- *Causa*
re sororem virginem, matremque viduam, *epistola*
quæ in eadem urbe divisim habitarent cellulis: & *scribenda.*
vel ob hospitij solitudinem, vel ob custodiendas
facultatulas, præfules sibi quosdam clericos as-
sumpissent, ut majore dedecore jungerentur
alienis, quam à se fuerant separatæ. Cumque ego
ingemiscerem, & multò plura tacendo, quam
loquendo significarem. Quæso te, inquit, cor-
ripias eas literis tuis, & ad concordiam revo-
ces, ut mater filiam, & filia matrem agnoscat. Cui
ego: Optimam, inquam, mihi injungis provin-
ciam, ut alienus conciliem, quas filius fraterque
non potuit. Quasi verò Episcopalem cathedram
teneam, & non clausus cellulâ, ac procul à tur-

bis remotus, vel praterita plangam vitia, vel vitare nitar presentia. Sed & incongruum est latere corpore, & linguâ per totum orbem vagari. Et ille: Nimium, ait, formidolosus es. Ubi illa quondam constantia, in qua multo sale orbem defricans, Lucilianum quippiam retulisti? Hoc est, ajo, quod me fugiat, & labra dividere non sinit. Postquam enim arguendo crimina, factus sum criminofus, & juxta tritum vulgi sermone proverbium, jurgantibus & negantibus cunctis, nec aures me credo habere, nec tactum: ipsique parietes in me maledicta resonarunt, & in me psallebant qui bibebant vinum: coactus malo tacere, didici: rectius esse arbitrans, ponere custodiam ori meo, & ostium munitum labijs meis, quam declinare cor meum in verba malitiæ: & dum carpo vitia, in vitium detractionis incurrere. Quod cum dixissem, NON EST, inquit, detrahere, verum dicere: nec privata correptio generalem facit doctrinam: cum aut rarus, aut nullus sit, qui sub hujus culpæ reatum non cadat. Quælo ergo, te, ne me tanto itinere vexatum, frustra venisse patiaris. Scit enim Dominus, quod post visionem locorum sanctorum hanc vel maxime causam habui, ut cum tuis literis sorori mederer ac matri. Et ego, jam jam, inquam, quod vis, faciam. nam & epistolæ transmarinæ sunt, & specialiter sermo dictatus raro potest invenire, quos mordeat. Te autem obsecro, ut clam sermonem hunc habeas. Cumque portaveris eum pro viatico, si auditus fuerit, lætemur pariter: sin autem contemptus fuerit, quod & magis reor, ego verba perdiderim, tu itineris longitudinem. Primum

Ps. 6

Ps. 38.

Ps. 140.

vos scire cupio, soror & filia, me non idcirco scribere, quia aliquid de vobis sinisterum suspicer, sed ne ceteri suspicentur, vestram orare concordiam. Alioquin (quod absit) si peccatorum vos existimarem glutino *cohæsisse, nunquam scribere *cessissem.

rem, sciremque me surdis narrare fabulam Deinde hoc obsecro, ut si mordacius quippiam scripsero, non tam meae putetis austeritatis esse, quam morbi. PUTRIDAE carnes ferro curantur & cauterio: venena serpentina pelluntur antidoto. Quod satis dolet, majori dolore expellitur. Ad extremum hoc dico, quod si etiam haec conscientia criminis vulnus non habeat, habet tamen famam ignominiam. Mater & filia nomina pietatis, officiorum vocabula, vincula naturae, secunda post Deum foederatio. NON EST laus, si vos diligatis, scelus est, quod odistis. Dominus Jesus subiectus erat parentibus suis: venerabatur matrem, cujus ipse erat pater. Colebat nutritium, quem nutritiverat: gestatumque se meminerat alterius utero, alterius brachijs. Unde & in cruce pendens commendat parentem discipulo, quam nunquam ante crucem dimiserat. Tu vero filia (jam enim desino ad matrem loqui, quam forsitan aetas vel imbecillitas ac solitudo excusabilem faciunt) tu, inquam filia, ejus domum angustam judicas, cujus non tibi fuit venter angustus? Decem mensibus utero clausa vixisti, & uno die in uno cubiculo cum matre non duras? An oculos ejus ferre non potes? Et quae omnes motus tuos, utpote illa quae genuit, quae aluit, & ad hanc adduxit aetatem, facilius intelligit, testem domesticam fugis? Si virgo es, quid times diligentem custodiam? Si

*Christi
exemplū.*

Luc. 2.

Ioan. 19.

corrupta, cur non palam nubis? SECUNDO post naufragium tabula est, quod malè cœperit, saltem hoc remedio temperare. Neque verò hoc dico, quòd post peccatum tollam pœnitentiã, ut quod malè cœpit, malè perseveret: sed quòd desperem in istiusmodi copula divulsionem. Alioqui si ad matrem migraveris post ruinam, facilius poteris cum ea plangere, quod per illius absentiã perdidisti. Quòd si adhuc integra es, & non perdidisti, serva ne perdas. Quid tibi necesse est in ea versari domo, in qua necesse habet quotidie aut perire, aut vincere? Quis unquam mortalium juxta viperam securos lomnos capiti? Quæ etsi non percutiat, certè sollicitat. Securitas est perire non posse, quàm juxta periculum non perijisse. In altero tranquillitas est, in altero gubernatio. Ibi gaudemus, hic evadimus. Sed forte respondeas: non benè morata mater est, res seculari cupit, amat divitias, ignorat jejunium, oculos sibi linit, vult compta procedere, & nocet proposito meo, nec possum cum hujusmodi vivere. Primum quidem etiam si talis est, ut caularis, minus habebis præmium, si talem non deseras. Illa te diu portavit in utero, diu aluit: & difficiliore infantia mores blandã pietate sustinuit. Lavit patrum sordes, & immundo sæpè scædata est stercore. Assedit ægrotanti, & quæ pro te sua fastidia sustinuit, tua quoque passa est. Ad hanc perduxit ætatem; ut Christum amares, docuit. Non tibi displiceat ejus conversatio, quæ te sponso tuo virginem consecravit. Quod si ferre non potes, & delicias ejus fugis, atque (ut hoc vulgò solet dici) secularis est mater, habes alias virgines, ha-

*Merita
matris in
liberos.*

bes sanctum pudicitiae chorum. Quid matrem
 deserens, cum eligis, qui forsitan suam reliquit
 uxorem & matrem? Illa difficilis, sed ista faci-
 lis. Illa jurgatrix, iste placabilis. Quæro utrum
 virum sequuta sis, an postea inveneris? Si eum
 sequuta es, manifestum est, cur matrem reli-
 queris. Si postea reperisti, ostendis quid in ma-
 tris hospitio non potueris invenire. Durus do-
 lor, & meo mucrone me vulnerans. QUI AM-
 BULAT (inquit) simpliciter, ambulat confi-
 denter. Tacerem, si me non morderet consci-
 entia, & in alijs meum crimen non reprehende-
 rem: nec per trabem oculi mei alterius festucam
 viderem. Nunc autem cum inter fratres proci
 habitans, eorumque fruens contubernio, ho-
 nette sub arbitris & videam raro, & videar:
 impudentissimum est ejus te verecundiam non
 sequi, cujus sequeris exemplum. Quod si di-
 xeris: Et mihi sufficit conscientia mea: ha-
 beo Deum judicem, qui meae vitæ est testis:
 non curo quid loquantur homines. Audi Apo-
 stolum scribentem: Providentes bona non so-
 lum coram Deo, sed etiam coram omnibus ho-
 minibus. Si quis te carpit quod sis Christiana,
 quod virgo, non cures: quod ideo dimiseris ma-
 trem, ut in monasterio inter virgines viveres:
 talis detractio laus tua est. Ubi non luxuria in
 puella Dei, sed duritia carpitur, crudelitas ista
 pietas est. Illum enim præfers matri, quem præ-
 ferre jaberis & animæ tuæ. Quem si & ipsa prætu-
 lerit, & filiam te sentiet, & sororem. Quid igitur?
 scelus est sancti viri habere contuberniū? Obtor-
 to collo me in jus trahis, ut aut probè quod nolo.

H 4

aut

*Prov. 19.**Matt. 7.**Rom. 12.**Matt. 10.*

aut multorum invidiam subeam. Sanctus vir non
 quam à matre filiam sejungit : utramque susce-
 pit, & utramque veneratur. Sit quamlibet sancta
 filia, mater vidua, indicium castitatis est. Si
 coavustus est ille, nescio quis, matrem tuam
 honoret ut suam : si senior te, ut filiam diligat
 & parentis subjiciat disciplinæ. Non expectat
 amborum famæ, plus te illum amare, quam ma-
 trem : ne non videatur in te affectum eligere, sed
 ætatem. Et hoc dicerem, si fratrem monachum
 non haberes, si domesticis careres praesidiis.
 Nunc verò, robor dolor, inter matrem atque ger-
 manum, & matrem viduam, fratremque mona-
 chum cur se alienus interserit? Bonum quidem
 est, ut te & filiam noveris & sororem. Sin autem
 utrumque non potes, & mater quasi dura respici-
 tur, saltem frater placeat. Si frater asperior est,
 mollior sit illa, quæ genuit. Quid palles? quid
 æstuas? quid vultum infamiae rubore suffundis
 & tremantibus labijs impatientiam pectoris con-
 testaris? Non superat amorem matris & fratris,
 nisi solius affectus uxoris. Audio præteres te
 suburbana rura, villarum amœnitates cum affi-
 nibus atque cognatis, & istiusmodi generis ho-
 minibus circumire. Nec dubito, quin vel conle-
 brina sit, vel soror : in quarum solatium, novi
 generis ducaris affecla. Absit quippe, ut quam-
 vis proximi sint & cognati, virorum te suspiciet
 captare consortia. Obsecro ergo te virgo, ut mi-
 hi respondeas. Sola vadis in comitatu propin-
 quorum, an cum amasio tuo? Quamvis sis impu-
 dens, secularium oculis eum ingerere non aude-
 bis. Si enim hoc feceris, & te, & illum familia uni-

ver-

versa cantabit, vos cunctorum digiti denotabunt. *Virgines*
 Ipsa quoque soror, aut affinis aut cogaata, quæ *in convi-*
 in adulationem tui sanctum & Nonnum coram te *ctu vul-*
 vocant, cum se paululum averterint, portentuo- *gari male*
 sum ridebunt maritum. Sin autem sola ieris *secura.*
 (quod & magis existimo) utique inter servos
 adolescentes, inter maritatas foeminas atque
 nupturas, inter lascivas puellas, & comatos lin-
 teatosque juvenes, furvarum vestium puella gra-
 dieris. Dabit tibi barbatulus quilibet manum,
 sustentabit lassam: & pressis digitis aut tentabi-
 tur, aut tentabit. Erit tibi inter viros matronas-
 que convivium: spectabis aliena pocula ac præ-
 gustatos cibos. Et non absque scandalotuo in a-
 liis sericas vestes, auratasque miraberis. In ipso
 quoque convivio ut vescaris carnibus, quasi in-
 vita cogeris. Ut vinum bibas, Dei laudatur crea-
 tura. Ut laves balneis, sordibus detrahitur. Et o-
 mnes, te cum aliquid eorum quæ suadent, retre-
 dians vi feceris, puram, simplicem Dominam, &
 verè ingenuam conclamabunt. Personabit in-
 terim aliquis cantor ad mensam, & inter Psalmos
 dulci modulamine currentes, quoniam alienas
 non audebit uxores, te, quæ custodem non ha-
 bes, sapius respectabit. Loquetur nutibus: &
 quicquid metuit dicere, significabit affectibus.
 Inter has & tantas illecebras voluptatum, etiam *Inter se-*
 ferreas mentes libido domat: quæ majorem in *culares.*
 virginibus patitur famem, dum dulcius putat o- *puccitia*
 mne quod nescit. Narrant gentiliū fabulæ, can- *difficile*
 tibus Sirenarum nautas in saxa ruisse præcipes, *conser-*
 & ad Orphei citharam arbores bestiasque, ac si *vatur.*
 licum dura mollita cessisse. DIFFICILE inter epu-
 las

las servatur pudicitia. Nitens cutis sordidum fla-
 fientat animum. Legimus in scholis pueri, & ipse
 rantia in plateis æra perspeximus aliquem ossibus
 vix hærentem, illicitis arsisse amoribus, & ante
 vitã caruisse, quàm peste. Quid tu facis puella
 sani corporis, delicata, pinguis, rubens, æstuans
 inter carnes, inter vina & balneas, juxta maria
 tas, juxta adolescentulas? Quæ et si rogata non fe-
 ceris, tamen deforme putes testimonium, si roge-
 ris. Libidinosa mens ardentius honesta persequi-
 tur: & quod non licet, dulcius suspicatur. Vultus
 ipsa vilis & pulla animi tacentis indicium est. Si
 rugam non habeat, si per terram ut altior vide-
 ris, trahatur, si de industria dissuta sit tunica, ut
 aliquid intus appareat, operiat quod formolum
 ista omnia juvenes ardentius ad tuum armabunt
 stuprum. Caliga quoque ambulantis nigella ar-
 nitens, stridore ad se juvenes vocat. Papillæ fe-
 sciolis comprimuntur, & crispanti cingulo angu-
 stius pectus arctatur. Capilli vel in frontem, vel
 in aures defluunt. Palliolum interdum cadit, ut
 candidos nudet humeros, & quasi videri nolue-
 rit, celare festinat, quod volens detexerat. Et
 quando in publico quasi per verecundiam operit
 faciem, lupanarum arte id solum ostendit,
 quod ostensum magis placere potest. Responde-
 bis: Unde me nosti? Et quomodo tam longe
 positus jactas in me oculos tuos? Fratris hoc tui
 mihi narraverunt lacrymæ, & intolerabiles per
 momenta singultus. Atque utinam ille mentitus
 sit, & magis timens hoc, quàm arguens dixerit.
 Sed mihi crede, nemo mentiens plorat. Dolet
 sibi prælatum juvenem, non quidem comatum,

*Peccant
 virgini
 in vesti-
 bus.*

non vestium sericarum, sed * torosulum, & in for- * trossu-
 dibus delicatum : qui ipse sacculum signet, tex- lum.
 trinum teneat, pensa distribuat, regat familiam,
 emat quicquid de publico necessarium est : di-
 spensator & dominus, & praeueniens officia
 serulorum, quem omnes rodant famuli, &
 quicquid domina non dederit, illum clamitent
 subtraxisse. **QUERULUM** serulorum genus est,
 & quantumcunque dederis, semper eis minus est.
 Non enim considerant de quanto, sed quantum *ingenium*
 detur, doloremque suum solis, quod possunt, ob- *servorū.*
 trectationibus consolantur. Ille parasitum, iste
 impostorem : hic haeredipedam, alius novo quo-
 libet appellat vocabulo. Ipsum jactant assidere
 lectulo, obstetrices adhibere languenti, portare
 matulam, calefacere lintea, plicare fasciolas. **FA-**
CILLIUS mala credunt homines, & quodcun-
 que domi fingitur, rumor in publico fit. Nec mi-
 reris, si de vobis seruli & ancillae ista constringant,
 cum mater quoque id ipsum queratur & frater.
 Fac igitur quod moneo, quod precor, ut primum
 matri, dehinc, si id fieri non potest, saltem fra-
 tri reconcilieris. Aut si ista tam chara nomina
 hostiliter detestaris, vel dividere ab eo, quem
 tuus diceris pretulisse. Si autem & hoc non po-
 tes, revertere certe ad tuos. Si non potes desere-
 re alienum, vel honestius sodali tuo utere. Se-
 parentur domus vestrae, deviteturque convi-
 vium, ne maledici homines sub uno lectulo vos
 manentes, lectulum quoque criminantur habere
 communem. Potes & ad necessitates tuas quale
 voluisti, habere solatium, & aliqua ex parte publi-
 ca carere infamia. Quamquam cavenda sit macula,

Hiere.

quæ nullo nitro secundum Hieremiam, nullâ ful-
 lonum herbâ abluj potest. Quando vis ut te ve-
 deat & invisat, adhibe arbitros, amicos, libertos,
 servulos. Bona conscientia nullius oculos fugit.
 Intret intrepidus, securus exeat. Tacentes oculi
 illi, & sermo silens, & totius corporis habitus ve-
 trepidationem interdum, vel securitatem lo-
 quuntur. Aperi quæso aures tuas, & clamorem
 totius civitatis exaudi. Jam perdidistis vestra
 vocabula, mutuo ex vobis cognomina suscep-
 stis: tu illius diceris, & ille tuus. Hæc mater au-
 dit & frater: paratique sunt & precantur vos sibi
 dividere, & privatam vestræ conjunctionis in-
 famiam, laudem facere communem. Tu esto cum
 matre, sit ille cum fratre. Audentius diliges sode-
 lem fratris tui, honestius amabit mater amicum
 filij, quàm filiam suam. Quod si nolueris, si mea mo-
 nita rugatâ fronte contempseris, epistola tibi hæc
 voce liberâ proclamabit: Quid alienum servum
 obfides? quid ministrum Christi tuum famulum
 facis? Respice ad populum: singulorum facies
 intuere. Ille in Ecclesia legit, & te aspiciunt uni-
 versi: nisi quod penè licentiâ conjugali de tua in-
 famia gloriaris. Nec jam secreto dedecore potes
 esse contenta. Procacitatem vocas. Facies mere-
 tricis facta est tibi: neicis erubescere. Iterum tu-
 spiciolum & rumigerulum: iterum me malignum
 clamitas. Egone suspiciosus? egone malevolus?
 qui, ut in principio epistolæ præfatus sum, ideo
 præscripsi, non quia suspicabar. An tu negligens,
 dissoluta, contemptrix: quæ annos nata viginti-
 quinque, adolescentem necdum benè barbatus-
 lum ita brachiis tuis quasi cassibus inclusisti? O-

Hiere. 3.

pti

ptimum revera pædagogum, qui te moneat, qui asperitate frontis te terreat. Et quanquam in nullis aetatibus libido sit tuta: tamen vel cano capite ab aperta defendat ignominia Veniet, veniet tempus (dies enim allabitur dum ignoras) & iste formosulus tuus, quia citò senescunt mulieres, maximè quæ juxta viros sunt, vel ditiores reperiet, vel juniorem. Tunc te pœnitebit consilij tui, & tædebit pertinaciæ, quando & rem & famam amiseris, quando quod malè junctum fuerat, dividetur bene. Nisi fortè secuta es, & coalescent tantæ temporis charitate, dissidium non vereris. Tu quoque mater, quæ propter aetatem maledicta non metuis, noli sic vindicare, ut pecces. Magis à te discat filia separari, quàm tu ab illa se jungi. Habes filium & filiam, & generum, imò & contubernalem filia tuæ. Quid quæris aliena solatia, & ignes jam sopitos suscitās? Honestius est tibi saltem culpam filia sustentare, quàm occasionem tuæ quærere. Sit tecum filius monachus, pietatis viduitatisque præsidium: quid tibi alienum hominem quæris, in ea præsertim domo, quæ filium & filiam capere non potuit? Ejus jam ætatis es, ut possis jam nepotes habere ex filia: invita ad te utrumque. Revertatur cum viro, quæ sola exierat. Virum dixi, non maritum: nemo calumnietur. Sexum significare volui, non conjugium. At si erubescit & retractat, & domum, in qua nata est, arbitratu angustiam, vos ad ejus hospitium pergite. Quamvis arctum sit, facilius matrem & fratrem capere potest, quàm hominem alienum, cum quo certè in domo una sive cubiculo, casta manere non poterat. Sint in una do-

*Libido
nunquã
tuta in
ætatibus.*

*Ad ma-
trem hor-
tatio.*

* Hoc
est, qui
senilem
ætatem
parentis
vel ami-
ci fovet
ac susti-
net.

Epilogus,

mo duæ scēminæ, & duo masculi. Si autem & tuus abire non vult, & conditiones ac turbas concitat, sit biga, sit triga, ter vester ac filius, & sororem illius exhibebit matrem. Alij vitricum & generum vocent: le nutricium appellet & fratrem. Hæc ad brevem lucubratiunculam celeri sermone dictavi volens desiderio postulantis satisfacere, & quæ ad scholasticam materiam me exercens. Eadem enim die manè pulsabat ostium, quæ profectus erat. Simulque ut ostenderem obtrektoribus meis, quod & ego possem, quicquid veniret in buccam, dicere. Unde & de scripturis paucè perstrinxi. Nec orationem meam, ut in cæteris libris facere solitus sum, illarum floribus tenui. Hæc extemporalis dictatio est, & tantâ ad lumen lucernulæ facilitate profusa, ut notariorum manus lingua præcurreret, & signa ac furta verborum volubilitas sermonum obrueret. Quod idcirco dixi, ut qui non ignoscit ingenio, ignoscere vel temporis.

X. Hieronymus Rustico, qui promissam uxorem continentiam violaverat. Hunc revocat in vitam, tractans communem locum de poenitentia, & ad sacra invitans eum loca, in quibus uxor poenitentiam agebat.

Quod ignotus ad ignotum audeo scribere sanctæ ancillæ Christi Hedibæ, & filiæ meæ conjugis tuæ Artemiæ, imò sororis ex conjugate, que conservæ fecit deprecatio, Quæ nequaquam